

Фінансові ризики діяльності інноваційних підприємств: класифікація та аспекти оцінювання

Сергій Бурков,

*аспірант кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: burkovso@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0008-5387-2204*

Науковий керівник:

Ольга Чумаченко,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: olgach@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0003-3404-3976*

Аналіз поширених визначень категорії «ризик» демонструє наявність великої кількості підходів до трактування його сутності [1; 2; 3; 4; 5; 6]. Це свідчить про складність та неоднозначність у розумінні даної категорії. Здебільшого дослідники асоціюють ризик із небезпекою, невизначеністю майбутніх обставин, несприятливими подіями чи наслідками, а також можливими втратами або збитками підприємства. Варто також зазначити, що поняття «ризик» і «невизначеність» часто використовуються як синоніми, хоча така інтерпретація, як здається, є неточною і потребує розмежування.

Сутність ризику, його численні прояви та характеристики знаходять своє відображення у різноманітних класифікаціях, які базуються на різних критеріях. Зокрема, ризики класифікують за сферою виникнення, характером походження, залежно від причин їх появи, можливих наслідків тощо. У рамках цих класифікацій ризики поділяють на групи, категорії, види, підвиди та різновиди, створюючи багаторівневу систему аналізу. Вважаємо, що саме ґрунтовна систематизація ризиків є фундаментом для ефективного їх оцінювання та управління ними.

Так, наприклад, В.П. Савчук [4] класифікує ризик на операційний, фінансовий, інвестиційний, ринковий та політичний. Автор роботи [4] слушно наголошує на тому, що фінансовий ризик характеризує можливість фінансових втрат, пов'язаних з недосягненням поставленої цілі або неоднозначністю прогнозованого результату.

Варто зауважити, що у цілому серед представників наукового кола найбільш розповсюдженою є думка, що фінансові ризики пов'язані саме з ймовірністю втрат фінансових ресурсів.

Заслуговує на увагу думка авторів роботи [7] відносно того, що «фінансовий ризик – це ймовірність не запланованих змін у складі і структурі фінансових ресурсів підприємства». Саме такий підхід є більш практичним для застосування в умовах невизначеності та динамічно змінюваного економічного середовища, оскільки він дозволяє виявити не тільки очевидні, але й приховані фінансові ризики.

Слід зазначити, що різні автори пропонують різні класифікації фінансових

ризиків. Здебільшого до нього відносять такі типи ризиків:

- 1) процентний, кредитний, валютний, інвестиційний ризики;
- 2) ризики ліквідності, непогашення боргу та купівельної спроможності.

Вважаємо, що для більш детального дослідження фінансових ризиків інноваційних підприємств необхідно враховувати специфіку їхньої діяльності та виокремлювати ще й такі типи ризиків, як технологічні, ринкові, та репутаційні, а також ризики, пов'язані з інтелектуальною власністю підприємства.

Важливо також зазначити, що фінансові ризики завжди стосуються майбутніх подій, оскільки вони пов'язані з невизначеністю та ймовірностями. Це можуть бути ризики, пов'язані із залученням інвестицій, коливаннями курсу валют, змінами ринкової кон'юнктури чи неспроможністю інновації задовольнити очікування споживачів. Минулі події, навіть якщо вони призвели до втрат, не є фінансовими ризиками, але є важливим джерелом для аналізу та прогнозування можливих сценаріїв.

Припускаємо, що у контексті дослідження діяльності інноваційних підприємств процес оцінювання фінансових ризиків повинен також враховувати наступні важливі аспекти:

1. Систематичний аналіз сценаріїв – інноваційні підприємства мають оцінювати, які події можуть вплинути на фінансовий стан, які їхні можливі наслідки для бізнесу та з якою ймовірністю ці події можуть реалізуватися.

2. Прогнозування і моделювання – використання спеціалізованих інструментів (фінансові моделі, симуляції або стрес-тестування тощо) дозволяє підприємствам прорахувати потенційно критичні сценарії та їхній вплив на ключові показники.

3. Застосування історичних даних – хоча минулі події не є ризиками самі по собі, вони можуть надавати важливі дані для формування прогнозів, зокрема щодо поведінки інвесторів, реакції ринку чи ефективності попередніх інновацій тощо.

У якості основного критерію управління ризиками на практиці часто використовується критерій мінімізації витрат на заходи зі зниження ризику до його прийняттого рівня. Цей підхід передбачає, що підприємство прагне оптимізувати свої витрати на управління ризиками, щоб мінімізувати негативні наслідки потенційних подій, але водночас досягти рівня ризику, який буде економічно обґрунтованим та прийнятним для бізнесу. Проте виникає ключове питання: якою може бути межа допустимого фінансового ризику для діяльності інноваційних підприємств, а який його рівень буде не прийнятним для них?

Вважаємо, що прийнятність рівня фінансового ризику для інноваційного підприємства залежить від таких чинників: ймовірність реалізації ризику; масштаб можливих наслідків; фінансова гнучкість підприємства.

Таким чином, фінансовий ризик – це категорія, яка існує лише в контексті майбутньої невизначеності щодо діяльності підприємства. Його оцінювання вимагає глибокого аналізу, прогнозування сценаріїв та врахування економічної доцільності заходів зі зменшення негативних наслідків. Для інноваційних

підприємств, які функціонують у високоризиковому середовищі, процес оцінювання фінансових ризиків стає основою для формування фінансової стратегії, збереження стабільності та реалізації довгострокових планів розвитку.

Ключові слова: ризик; фінансовий ризик; фінансова діяльність; інноваційне підприємство; середовище.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. *Ризикологія в економіці та підприємстві* : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с.
2. Жаліло Я.А., Бабанін О.С., Белінська Я.В. *Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи*. Київ : НІСД, 2009. 142 с.
3. Рамазанов С.К., Бурбело О.А., Вітлінський В.В., Ляшенко О.М. *Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень* : монографія. Луганськ : Ноулідж, 2012. 948 с.
4. Савчук В.П. *Ризик – менеджмент*. К.: Лабораторія», 2024. 304 с.
5. Ткач С.М. *Управління ризиками інвестиційної діяльності в регіоні: теоретичні основи та прикладні аспекти* : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», 2015. 234 с.
6. Фрост С.М. *Настільна книга банківського аналітика: гроші, ризики і професійні прийоми*. Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2006. 672 с.
7. *Оцінка кредитоспроможності промислових підприємств: авторські методики* : монографія / за ред. В.Я. Нусінова. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2007. 315 с.